

מהר"ל על התורה עש"ק פ' משפטים, תשפ"ד

1. סמיכות הסנהדרין אצל המזבח

פרשת משפטים (שמות כא:א) – וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִׁים לִפְנֵיהֶם:

ואלה המשפטים - כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים, ואלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני, אף אלו מסיני. ולמה נסמכה פרשת דינין לפרשת מוצנח, לומר לך שמשום סנהדרין אצל המקדש [המוצנח]:

א) נתיבות עולם, נתיב הדין פרק א

...ומה שלמדו מן לא תעלה במעלות על מזבחי שיהיה מתון בדין, הוא דרש נכבד מאוד לפי זה ואל יהי קל עליך מדרש זה אף כי נראה מאוד רחוק, כי כבר התבאר כי הדין הוא שוה למזבח כמו שהמזבח הוא אל הש"י כך הדין הוא אל הש"י, לכך אמרו (מכילתא משפטים) שתשים סנהדרין אצל מזבח לגמרי, וכמו שהזהירה התורה שלא תעלה במעלות על מזבחי שדבר זה יציאה מן הסדר ואינו ראוי אל העבודה... וכמו כן אין ראוי שימצא בדין דבר שהוא יוצא מן הסדר... והראוי לדין הוא המתנה...

פרשת משפטים (כ:יד) – וְכִי יִזַּד אִישׁ עַל רֵעֵהוּ לְהַרְגוֹ בְּעֶרְמָה מֵעַם מִזְבְּחֵי תִקְחֵנוּ לְמוֹת:

R. Shamshon Rafael Hirsch (ibid.)

The Jewish altar does not grant protection to the criminal. We do not have here two principles mutually controlling and modifying each other, such as church and state, justice and mercy, and the like. **The chamber of the highest court of justice was located right next to the altar, over which a sword must not be swung. The principle cultivated by the altar is the same principle actualized by the Sanhedrin...** Even if a כהן is standing beside the altar, and even if no other כהן is available... he must be taken away from the altar to be brought to judgment and to justice.

ב) רמב"ן, פ' שופטים (דברים יז:יא)

אפילו אם אומר לך על ימין שהוא שמאל או על שמאל שהוא ימין, לשון רש"י. וענינו, אפילו תחשוב בלבך שהם טועים, והדבר פשוט בעיניך כאשר אתה יודע בין ימין לשמאלך, תעשה כמצותם... והצורך במצוה הזאת גדול מאד, כי התורה נתנה לנו בכתב, וידוע הוא שלא ישתוו הדעות בכל הדברים הנולדים, והנה ירבו המחלוקות ותעשה התורה כמה תורות. וחתך לנו הכתוב הדין, שנשמע לבית דין הגדול העומד לפני השם במקום אשר יבחר בכל מה שיאמרו לנו בפירוש התורה, בין שקבלו פירושו עד מפי עד ומשה מפי הגבורה, או שיאמרו כן לפי משמעות המקרא או כוונתה, כי על הדעת שלהם הוא נותן לנו/להם התורה, אפילו יהיה בעיניך כמחליף הימין בשמאל, וכל שכן שיש לך לחשוב שהם אומרים על ימין שהוא ימין, כי רוח השם על משרתי מקדשו ולא יעזוב את חסידיו, לעולם נשמרו מן הטעות ומן המכשול...

ג) גור אריה, פרשת משפטים (אות ג')

לומר שתשים סנהדרין אצל המזבח. ואם תאמר, דגם זה קשה למה סנהדרין אצל המזבח, ואין זה קשיא, דהם שוים לגמרי, דהמזבח הוא משים שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, כי עליו מקריבים הקרבנות, שנקרא יקרבן על שהוא מקרב את האדם לבורא יתעלה, והמזבח שעליו ההקרבה הוא שמים שלום בין ישראל לאביהם שבשמים. וכן איתא במכילתא (לעיל כ, כב) "ולא תניף עליהם ברזל" (דברים כז, ה), מה האבנים שאינם רואות ואינם שומעות, בשביל שמטילים שלום בין ישראל לאביהם שבשמים אמרה תורה "לא תניף עליהם ברזל", המטיל שלום בין איש לאיש, ובין איש לאשתו, בין עיר לעיר, בין אומה לאומה, על אחת כמה וכמה שלא תבוא עליו פורענות. וכן המשפטים מטילים שלום בעולם. וכן אמרו במכילתא (כאן סוף הפסוק) מה ראו דינין להקדים אותם לכל המצות שבתורה, כשהדין בין אדם לחבירו תחרות ביניהם, נפסק הדין שלום ביניהם. נמצא כי המזבח והדין הם מתקשרים ועושים שלום בעולם. כי צריך שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, ואחר כך צריך שלום בין איש לחבירו, נמצא הכל מקושר. ובשביל זה היה המזבח ולשכת הגזית באמצע העולם, כמו שדרשו (סנהדרין לז). "שררך אגן הסהר" (שיה"ש ז, ג), זה לשכת הגזית, כמו שהטבור באמצע גוף האדם, כך לשכת הגזית באמצע העולם, כי האמצע מקשר כל החלקים לפי שהוא באמצע, נמצא המזבח ולשכת הגזית מאחדים ומקשרים הכל: